

Przedmiot: Teorie inteligencji 08-KODM-TEI

Kierunek: Kognitywistyka

Rok: IV

Semestr: letni (2016/2017)

Typ zajęć: konwersatoria (zajęcia w całej grupie + 3 spotkania konsultacyjne)

Warunki zaliczenia: obecność na zajęciach i na konsultacjach oraz pozytywna ocena z projektu

Prowadzący: mgr Mikołaj Michta, mgr Natalia Żyłuk

TREŚCI PROGRAMOWE

ZAJĘCIA 1: 8 III 2017

Słowa klucze: inteligencja; natura i struktura inteligencji; czynnik *g*; inteligencja płynna i skryzalizowana; diagnoza testowa; kryteria dobroci testów psychologicznych (obiektywność, standaryzacja, rzetelność, trafność, normalizacja, dobra adaptacja); test inteligencji.

Problemy do zastanowienia w trakcie wszystkich zajęć:

1. Definicja pojęcia inteligencji:
Przypomnienie podstawowych stanowisk dotyczących rozumienia pojęcia inteligencji (m.in. potoczne ujęcie inteligencji, definicje klasyczne oraz współczesne).
2. Struktura inteligencji – podstawowe ujęcia teoretyczne:
Charakterystyka czynnikowych koncepcji inteligencji: istota podejścia czynnikowego, modele hierarchiczne (teoria inteligencji Spearmana i Cattela) i modele czynników równorzędnych (stanowisko Thurstona i Guilforda), spory wokół czynnika *g*.
3. Czy inteligencję można mierzyć?
Kontrowersje związane z pomiarem możliwości intelektualnych. Problemy diagnozy możliwości intelektualnych w ujęciu statystycznym (zarys). Typy zadań oraz rodzaje testów stosowanych do pomiaru inteligencji i zdolności (praca na przykładowych narzędziach).
4. Ogólne zasady konstrukcji testów
– czyli po czym poznać, że mamy do czynienia z dobrym testem psychologicznym – przypomnienie kryteriów dobroci testów psychologicznych (treść z zakresu przedmiotu „Psychometria”).

Zadanie domowe: Uczestnicy zajęć dzielą się na 3 grupy. Każda z grup przygotowuje się na następne spotkanie do prezentacji i dyskusji nt. problematyki związanej z diagnozą możliwości intelektualnych w ujęciu: (grupa 1) statystycznym, (grupa 2) modelowym i (grupa 3) ipsatywnym. Dodatkowo poszczególne grupy dzielą się na dwie podgrupy, tak, aby jedna podgrupa była gotowa do przedstawienia korzyści, a druga podgrupa – ograniczeń stosowania danego podejścia do diagnozy możliwości intelektualnych.

Literatura do zadania domowego:

Matczak, A. (1994). *Diagnoza intelektu* (s. 99-196). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Literatura obowiązkowa:

Matczak, A. (2003). Testy inteligencji i zdolności. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 1, s. 448-469). Gdańsk: GWP.

Nęcka, E. (2003). *Inteligencja. Geneza, struktura, funkcje* (s. 13-44). Gdańsk: GWP.

Literatura dodatkowa:

Nęcka, E. (2000). *Inteligencja*. W: J. Strelau (red.), *Psychologia. Podręcznik akademicki* (t. 2, s. 721-760). Gdańsk: GWP.

Strelau, J. (1987). *O inteligencji człowieka*. Warszawa: Wiedza Powszechna.

Anastasi, A., Urbina, S. (1999). *Testy psychologiczne* (s. 382-415). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.

Hornowska, E. (2001). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka* (s. 25-31). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.

ZAJĘCIA 2 i 3: 15 III i 22 III

Słowa kluczowe: diagnoza możliwości intelektualnych w ujęciu: statystycznym (diagnoza testowa), modelowym (diagnoza jakościowa), ipsatywnym (diagnoza profilowa); inteligencja płynna, Test Matryc Progresywnych Ravena.

Problemy:

1. Korzyści, ograniczenia i specyficzne problemy związane z diagnozą możliwości intelektualnych, w ujęciu: statystycznym (diagnoza testowa), modelowym (diagnoza jakościowa) oraz ipsatywnym (diagnoza profilowa).
2. Od teorii do praktyki – wybrane narzędzia psychometryczne służące do pomiaru inteligencji i zdolności oraz ich specyfika (cz. 1): narzędzia umożliwiające pomiar inteligencji płynnej, na przykładzie Testu Matryc Ravena (testy zredukowane kulturowo; podstawy teoretyczne i konstrukcyjne Testu Matryc Ravena, praca indywidualna z testem).

Literatura obowiązkowa:

- Hornowska, E. (2001). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka* (s. 25-27). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
- Matczak, A. (1994). *Diagnoza intelektu* (s. 17-49; 99-196). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.

Literatura dodatkowa:

- Jaworowska, A., Szustrowa, T. (1991). *Podręcznik do Testu Matryc Ravena*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Raven, J., Raven, J. C. (1993). *Podręcznik do Testu Matryc Ravena oraz Skal Słownikowych Ravena*. Warszawa: PTP Pracownia Testów Psychologicznych.

ZAJĘCIA 4 i 5: 29 III i 5 IV

Słowa kluczowe: inteligencja skryształizowana, zdolności; diagnoza profilowa; wiek umysłowy, iloraz inteligencji, dewiacyjny iloraz inteligencji; Test Omnibus; Skala Inteligencji Wechslera (WISC, WPPSI, WAIS-R); bieguny inteligencji; społeczny kontekst badań psychologicznych; kryteria dobroci testów psychologicznych (cz. 2. i 3.: rzetelność, trafność, normy, adaptacja) APIS-Z (?).

Problemy:

1. Od teorii do praktyki – wybrane narzędzia psychometryczne służące do pomiaru inteligencji i zdolności oraz ich specyfika (cz. 2): narzędzia umożliwiające pomiar inteligencji skryształizowanej na przykładzie testu Omnibus (podstawy teoretyczne oraz konstrukcyjne narzędzia, praca indywidualna z testem)

Literatura obowiązkowa:

- Hornowska, E. (2001). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka* (s. 41-60, 80-99; 128-154; 205-224). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
- Matczak, A. (1994). *Diagnoza intelektu* (s. 51-98). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Nęcka, E. (2003). *Inteligencja. Geneza, struktura, funkcje* (s. 166-191). Gdańsk: GWP.

Literatura dodatkowa:

- Anastasi, A., Urbina, S. (1999). *Testy psychologiczne* (s. 355-381; 416-437). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
- Jaworowska, A., Matczak, A. (2002). *Omnibus. Podręcznik*. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.

ZAJĘCIA 6:

Słowa klucze: zdolności; diagnoza profilowa; wiek umysłowy, iloraz inteligencji, dewiacyjny iloraz inteligencji; Skala Inteligencji Wechslera (WISC, WPPSI, WAIS-R); bieguny inteligencji.

Problemy:

1. Od teorii do praktyki – wybrane narzędzia psychometryczne służące do pomiaru inteligencji i zdolności oraz ich specyfika (cz. 3): wielowymiarowe skale testowe – na przykładzie „rodziny” skal wechslerowskich (WISC, WPPSI, WAIS-R) (podstawy teoretyczne i konstrukcyjne oraz krótka historia narzędzia)
2. Pomiar inteligencji – nieco szerzej o testowej diagnozie inteligencji i zdolności: od pojęcia wieku umysłowego do dewiacyjnego ilorazu inteligencji – czyli jak ewoluował sposób myślenia o pomiarze inteligencji charakterystyka ilorazu inteligencji na podstawie krzywej rozkładu normalnego; bieguny inteligencji (wybitne uzdolnienia, niepełnosprawność umysłowa).
3. Etyczne aspekty stosowania narzędzi służących do pomiaru inteligencji (społeczny kontekst badań psychologicznych).

Literatura obowiązkowa:

- Hornowska, E. (2004). *Skale Inteligencji dla dorosłych Davida Wechslera WAIS-R oraz WAIS-III (70-114)*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.
- Hornowska, E. (2001). *Testy psychologiczne. Teoria i praktyka* (s. 41-60, 80-99; 128-154; 205-224). Warszawa: Wydawnictwo Naukowe „Scholar”.
- Matczak, A. (1994). *Diagnoza intelektu* (s. 51-98). Warszawa: Wydawnictwo Instytutu Psychologii PAN.
- Nęcka, E. (2003). *Inteligencja. Geneza, struktura, funkcje* (s. 166-191). Gdańsk: GWP.

Literatura dodatkowa:

- Anastasi, A., Urbina, S. (1999). *Testy psychologiczne* (s. 355-381; 416-437). Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych Polskiego Towarzystwa Psychologicznego.
- Brzeziński, J., Hornowska, E. (red.). (1993). *Skala Inteligencji Wechslera*. Warszawa: Wydawnictwo Naukowe PWN.
- Brzeziński, J., Gaul, M., Hornowska, E., Machowski, A., Zakrzewska, M. (1996). *Skala Inteligencji D. Wechslera dla dorosłych. Wersja zrewidowana. WAIS-R (PL)*. Podręcznik. Warszawa: Pracownia Testów Psychologicznych PTP.
- Brzeziński, J. (1994). Testy psychologiczne i ich użytkownicy — analiza kontekstu etycznego. W: J. Brzeziński, W. Poznaniak (red.). *Etyczne problemy działalności badawczej i praktycznej psychologów* (s. 83-101). Poznań: Wydawnictwo Fundacji Humaniora.
- Ciechanowicz, A. (1996). Prawne aspekty tworzenia, adaptacji, rozpowszechniania i stosowania testów psychologicznych, W: A. Ciechanowicz, A. Jaworowska, T. Szustrowa (red.). *Testy, prawo, praktyka* (s. 27-50). Warszawa: Polskie Towarzystwo Psychologiczne, Pracownia Testów Psychologicznych.
- Hornowska, E. (2004). *Skale Inteligencji dla dorosłych Davida Wechslera WAIS-R oraz WAIS-III (115-142)*. Poznań: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR.

Opracowane na podstawie materiałów przygotowanych przez dr Joannę Urbańską